

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 319/09-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 25. septembra 2009 predbežne prerokoval sťažnosť Š. M., B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky vo veci vedenej pod sp. zn. ČVS: PPZ-116/BPK-B-2004, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Š. M. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. júla 2009 doručená sťažnosť Š. M. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „úrad špeciálnej prokuratúry“) vo veci vedenej pod sp. zn. ČVS: PPZ-116/BPK-B-2004.

Sťažovateľ uviedol, že podal 10. novembra 2004 Prezídiu Policajného zboru, Úradu boja proti korupcii, odboru boja proti korupcii Bratislava trestné oznámenie pre podozrenie zo spáchania trestného činu úverového podvodu podľa § 250a ods. 2 a 5 Trestného zákona účinného do 1. januára 2006. Na základe ním podaného trestného oznámenia bolo 27. decembra 2004 začaté „*trestné stíhanie proti obvinenému Ing. N. T. a spol. za spolupáchateľstvom spáchaný pokračujúci trestný čin úverového podvodu podľa § 9 ods. 2, § 250a ods. 2, ods. 5 písm. b) Trestného zákona účinného do 01. 01. 2006, a to pod sp. zn. ČVS: PPZ-116/BPK-B-2004...*“.

Podľa sťažovateľa mu bolo 3. marca 2009 v rámci telefonickej žiadosti o poskytnutie informácie o stave vyšetrovania v predmetnej veci konajúcou vyšetrovatelkou oznámené, že jeho žiadosti nemožno vyhovieť a ani mu nemožno umožniť nahliadnuť do spisu, pretože uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Ndtš 1/2007 zo 6. decembra 2007 bolo rozhodnuté o nepripustení účasti poškodených v trestnom konaní (ďalej aj „uznesenie o nepripustení poškodených“). Nadväzne na to sa sťažovateľ 9. marca 2009 obrátil na najvyšší súd a požiadal ho o doručenie tohto uznesenia, ako aj o poučenie o jeho právach a povinnostiach. Dňa 26. marca 2009 mu bola poskytnutá informácia, že uznesenie o nepripustení účasti poškodených sa podľa § 47 ods. 3 Trestného poriadku poškodeným nedoručuje a že zverejnenie tohto uznesenia zabezpečuje vhodným spôsobom [napr. zverejnením na internetovej stránke Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“)] generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“).

Sťažovateľ tvrdí, že sa mu nepodarilo uznesenie o nepripustení poškodených na internetovej stránke generálnej prokuratúry nájsť, a preto požiadal generálnu prokuratúru o zaslanie jeho kópie. Generálna prokuratúra mu listom z 12. mája 2009 a 27. mája 2009 oznámila, že toto uznesenie bolo na jej stránke uverejnené 6. marca 2009 a poškodeným sa nedoručuje.

Zverejnenie predmetného uznesenia iba na internetovej stránke generálnej prokuratúry považuje sťažovateľ za nedostatočné a zastáva názor, že sa mal použiť

vhodnejší spôsob jeho zverejnenia, „pri ktorom by bola aspoň teoretická možnosť, že sa toto uznesenie dostane do dispozície jeho adresátov“. Zároveň poznamenal, že uznesenie o nepripustení poškodených vo zverejnenej podobe obsahuje iba samotný enunciat a dôvody, prečo tak bolo rozhodnuté, v ňom nie sú uvedené.

Vzhľadom na uvedené označuje sťažovateľ postup orgánov činných v trestnom konaní v tejto veci „za neštandardný aj z toho dôvodu, že k rozhodnutiu o nepripustení poškodených do trestného konania došlo bez toho, aby bol týmto poškodeným vôbec ustanovený spoločný zástupca, ktorý by v konaní vykonával práva poškodených bez toho, aby bol ohrozený účel a rýchly priebeh trestného konania“. Tento názor podopiera aj poukazom na rozhodnutie najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 6 Ndt 6/2004 z 20. decembra 2004, v ktorom bolo poškodeným ustanovených až šesť spoločných zástupcov, pričom v tomto konaní išlo o neporovnateľne vyšší počet poškodených. Sťažovateľ sa preto domnieva, „že neustanovením spoločného zástupcu boli podstatným spôsobom dotknuté moje ústavné práva, konkrétne právo na súdnu ochranu“.

Keďže namietaným postupom došlo k vylúčeniu sťažovateľa (a ďalších poškodených) z trestného konania, nemôže si už ďalej v rámci tohto konania uplatňovať práva, ktoré mu priznáva § 46 ods. 1 Trestného poriadku, čím je podľa neho aj jeho pozícia ako poškodeného v rámci prípadného vymáhania škody v občianskom súdnom konaní do značnej miery oslabená. V spojitosti s tým považuje sťažovateľ § 47 ods. 3 Trestného poriadku za diskriminačný, pretože znevýhodňuje poškodených tým, že umožňuje v príslušnej trestnej veci vylúčiť ich z konania iba z toho dôvodu, že ich počet prevyšuje sto.

Pokiaľ ide o právomoc ústavného súdu, sťažovateľ tvrdí, že je v tejto veci daná, pretože o ochrane jeho základného práva nerozhoduje iný súd [§ 53 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] a tiež, že vyčerpal všetky právne prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd účinne poskytuje (§ 49 zákona o ústavnom súde).

Sťažovateľ žiada vydať tento nález:

„1. Úrad špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry SR v trestnom konaní proti obvinenému Ing. N. T. a spol. za spolupáchateľstvom spáchaný pokračujúci trestný čin úverového podvodu podľa § 9, ods. 2, § 250a ods. 2, ods. 5 písm. b) Trestného zákona účinného do 01. 01. 2006, vedenom pod sp. zn.: ČVS: PPZ-116/BPK-B-2004 porušil základné právo oznamovateľa trestného činu a zároveň poškodeného Š. M. domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nestrannom a nezávislom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne SR v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry SR prikazuje v konaní pod spis. zn. ČVS: PPZ-116/BPK-B-2004 ustanoviť poškodeným spoločného zástupcu v zmysle § 47 ods. 2 Trestného poriadku.

3. Š. M. sa priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 5 000 EUR (slovom: päťtisíc eur), ktoré je Úrad špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry SR povinný zaplatiť do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Úrad špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry SR je povinný nahradiť trovy konania vo výške 289,74 EUR na účet právneho zástupcu...“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podstatou sťažnosti je nespokojnosť sťažovateľa ako oznamovateľa podozrenia zo spáchania trestného činu a zároveň ako poškodeného s postupom úradu špeciálnej prokuratúry vo veci „vedenej pod sp. zn. ČVS: PPZ-116/BPK-B-2004“. Podľa sťažovateľa k porušeniu jeho základného práva na inú právnu ochranu došlo „postupom orgánov činných v trestnom konaní, t.j. neustanovením spoločného zástupcu“ poškodeným v trestnom konaní, v ktorom je jedným z poškodených.

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých sťažovateľ namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. I. ÚS 103/02).

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť podľa čl. 127 ústavy nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Zmyslom a účelom tejto zásady je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04).

Súčasťou doterajšej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany, a predtým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

Podľa § 31 ods. 1 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“) prokurátor preskúmava zákonnosť postupu a rozhodnutí orgánov verejnej správy, prokurátorov, vyšetrovateľov, policajných orgánov a súdov v rozsahu vymedzenom zákonom aj na základe podnetu, pričom je oprávnený vykonať opatrenia na odstránenie zistených porušení, ak na ich vykonanie nie sú podľa osobitných zákonov výlučne príslušné iné orgány. Podľa § 34 ods. 1 zákona o prokuratúre podávateľ podnetu môže žiadať o preskúmanie zákonnosti vybavenia svojho podnetu opakovaným podnetom, ktorý vybaví nadriadený prokurátor.

Ústavný súd opakovane vyslovil právny názor, že vynechanie tohto prostriedku nápravy (t. j. podnetu) v rámci sústavy orgánov prokuratúry Slovenskej republiky nemožno nahrádzať podaním sťažnosti v konaní pred ústavným súdom, pretože takto by sa obmedzovala možnosť orgánov prokuratúry vo vlastnej kompetencii nielen preveriť skutočnosti, ktoré tvrdí sťažovateľ, ale aj prijať opatrenia podľa zákona o prokuratúre, ktoré by účinne napomohli odstráneniu procesných alebo faktických prekážok zákonného postupu (m. m. I. ÚS 186/05, IV. ÚS 53/05).

Podľa právneho názoru ústavného súdu podnet v zmysle § 31 zákona o prokuratúre a opakovaný podnet podľa § 34 zákona o prokuratúre poskytujú sťažovateľovi účinnú ochranu jeho práv a právom chránených záujmov (vrátane tých práv, ktoré uplatnil sťažovateľ, m. m. IV. ÚS 158/03, IV. ÚS 80/03, IV. ÚS 330/04, IV. ÚS 53/05, I. ÚS 186/05, II. ÚS 94/06, I. ÚS 112/06). Podnet (opakovaný podnet) zakladá povinnosť prokurátora aj nadriadeného prokurátora sa ním zaoberať, vybaviť ho a spôsob vybavenia oznámiť podnecovateľovi.

Citované § 31 a § 34 zákona o prokuratúre sa týkajú všetkých konaní a postupov v ňom vymenovaných orgánov verejnej moci, ktoré sú pri výkone svojich právomocí povinné priamo aplikovať ústavu ako prameň práva vrátane úpravy základných práv a slobôd, ktorá je jej obsahom (čl. 152 ods. 4 ústavy).

Zo sťažnosti doručenej ústavnému súdu nevyplýva, že by sťažovateľ podal podnet podľa citovaných ustanovení zákona o prokuratúre na preskúmanie namietaného postupu úradu špeciálnej prokuratúry realizovaného jeho prokurátorom nadriadenému prokurátorovi, ktorým je podľa § 54 ods. 2 písm. a) a b) zákona o prokuratúre vo vzťahu k prokurátorovi úradu špeciálnej prokuratúry špeciálny prokurátor a vo vzťahu k nemu generálny prokurátor.

Z uvedeného vyplýva, že zákon o prokuratúre poskytoval sťažovateľovi prostriedok nápravy – podnet a tiež opakovaný podnet (podľa § 31 až § 34 zákona o prokuratúre), ktorým sa mohol domáhať preskúmania zákonnosti napadnutého postupu úradu špeciálnej prokuratúry. Tento prostriedok umožňoval sťažovateľovi dosiahnuť účinnú nápravu vzhľadom na právomoc špeciálneho prokurátora (prípadne následne generálneho prokurátora), ak by na základe podnetu sťažovateľa dospel k záveru, že namietaný postup úradu špeciálnej prokuratúry bol v rozpore so zákonom.

Keďže sťažovateľ nevyužil podnet ani opakovaný podnet v zmysle § 31 až § 34 zákona o prokuratúre, ale obrátil sa priamo na ústavný súd, jeho sťažnosť bola podaná

predčasne a pri predbežnom prerokovaní musela byť odmietnutá pre neprípustnosť (§ 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Ústavný súd ďalej uvádza, že skutkové vymedzenie zásahu do označeného základného práva spočívajúce podľa sťažovateľa „v *neustanovení spoločného zástupcu poškodeným*“ sa vzťahuje na postup najvyššieho súdu a nie na postup úradu špeciálnej prokuratúry, pretože o neustanovení spoločného zástupcu v trestnej veci vedenej Prezidiom Policajného zboru, Úradom boja proti korupcii, odborom boja proti korupcii Bratislava „*proti obvinenému Ing. N. T. a spol. za spolupáchateľstvom spáchaný pokračujúci trestný čin úverového podvodu podľa § 9 ods. 2, § 250a ods. 2, ods. 5 písm. b) Trestného zákona účinného do 01. 01. 2006, a to pod sp. zn. ČVS: PPZ-116/BPK-B-2004*“ nerozhodoval sťažovateľom označený porušovateľ jeho uvedeného základného práva, ale podľa § 47 ods. 3 Trestného poriadku o tom rozhodol (na návrh generálneho prokurátora) najvyšší súd uznesením sp. zn. 2 Ndtš 1/2007 zo 6. decembra 2007. Navyše, ústavný súd poukazuje aj na nedostatok v petite sťažnosti, podľa ktorého malo dôjsť k porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v konaní vedenom na úrade špeciálnej prokuratúry pod sp. zn. ČVS: PPZ-116/BPK-B-2004. Ako vyplýva z príloh pripojených k sťažnosti, v skutočnosti je však pod touto spisovou značkou vec vedená vyšetrovacou súčasťou Prezídia Policajného zboru a na úrade špeciálnej prokuratúry je predmetná vec vedená pod sp. zn. VII Gv 262/2004.

Tieto skutočnosti by preto aj v prípade, že by nebol daný dôvod na odmietnutie sťažnosti ako neprípustnej, neumožnili ústavnému súdu s ohľadom na obsah sťažnosti a navrhovaný petit dospieť k záveru o existencii príčinnej súvislosti medzi označeným základným právom a namietaným postupom v sťažnosti označeného porušovateľa, čo je podľa judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 38/09, IV. ÚS 283/09) dôvodom na odmietnutie sťažnosti aj z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Zo sťažnosti napokon vyplýva, že sťažovateľ namieta aj to, že § 47 ods. 3 Trestného poriadku je svojím spôsobom diskriminačný, pretože znevýhodňuje poškodených tým, že

umožňuje v príslušnej trestnej veci vylúčiť ich z konania iba z toho dôvodu, že ich počet prevyšuje sto.

V nadväznosti na uvedené ústavný súd pripomína, že pri svojom rozhodovaní vychádza z prezumpcie ústavnosti zákonov (v tejto súvislosti aj zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku v znení neskorších predpisov). To znamená, že v rámci konania o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy nemôže skúmať ústavnosť zákonov ani ich častí, ale musí vychádzať z prezumpcie ich ústavnosti. Z uvedeného teda vyplýva, že v konaní podľa čl. 127 ústavy možno námietky sťažovateľa označujúce § 47 ods. 3 Trestného poriadku za diskriminačné považovať za irelevantné.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá a rozhodovanie o ďalších nárokoch v nej uplatnených je podmienené vyslovením porušenia práva alebo slobody (čl. 127 ods. 2 ústavy), ústavný súd sa už týmito časťami návrhu na rozhodnutie nemohol zaoberať.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. septembra 2009